

ДОСЛІДЖЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАДУМУ ДИТИНИ

Як беззаперечно доводить досвід, величезна роль у процесі формування та виховання творчої людини належить мистецтву. Завдяки своїм іманентним якостям воно сприяє пісному розвитку особистості. Зокрема в даній роботі ми розглянемо образотворчу діяльність дітей молодшого шкільного віку. Свого часу, В. М. Бехтерев зазначав, що: "Малюючи, дитина не тільки виявляє певні результати психічного розвитку, а й забезпечує його розвиток, збагачує і реконструює психічні властивості та здібності" [1, с. 477-478].

Один тільки той факт, що перші малюнки людини знайдені в різних точках нашої планети орієнтовно відносять до часів неоліту – так званого нового кам'яного віку (а згідно з іншими даними навіть до часів палеоліту), вказує на те, що малювання людини як діяльність супроводжує її від початків існування. Виступає як невід'ємна частина буття людини та безперечно спонукає розвиток особистості. Як засіб передачі інформації та спроба самовираження є невід'ємною частиною життя людства і безпосередньо кожної людини та невіддільно пов'язана з історією розвитку цивілізації.

Сучасна наука оперує значними дослідженнями в галузі психології творчості, зокрема, проблема малювання дитини підпорядковується вивченню галузі психології художньої творчості. Так, безпосередньо в психології цьому питанню присвячені роботи О. В. Бакушинського, В. М. Бехтерева, М. М. Волкова, С. І. Ігнат'єва, В. І. Кірієнко, О. О. Мелік-Пашаєва, В. С. Мухоміної, О. О. Фльоріної та ін. Безумовно, що всі ці роботи містять змістовний, цікавий матеріал який відкриває обрії для подальших розробок. Однак, незважаючи на існуючий обсяг досліджень, і сьогодні процес художньої творчості залишається недостатньо вивченим та має в своєму складі ще багато недосліджених питань.

Враховуючи актуальність зазначеної проблеми та недостатність її опрацювання *метою* даної роботи буде визначення психологічних особливостей природи втілення художніх задумів у малюнок дитини, у контексті стратегіального підходу, через вивчення трансформації задуму.

Об'єктом нашого дослідження є образотворча діяльність дитини молодшого шкільного віку, а саме процес малювання. *Предметом* є особливості трансформації задуму в процесі виконання дитиною малюнка.

В джерело роботи нами було залучено *питування*, що особливості перетворення задуму в процесі образотворчої діяльності молодшого школяра обумовлені різними підходами в розробці задуму – трансформаціями, які в свою чергу пов'язані з індивідуальними особливостями мислення – панівною стратегіальною дією (творчою спрямованістю на пошук аналогів, комбінування, реконструювання).

Отже, у цій роботі ми розглядаємо використання молодшими школярами стратегіальних дій реалізації задуму в процесі виготовлення малюнка. Грунтуючи свій підхід на концепції стратегіальної організації та регуляції творчих процесів, у різноманітних сферах діяльності людини, розробленої В. О. Моляко (1982, 2002). Вище зазначений підхід передбачає – домінування шукань оригінальних нових рішень як в традиційному полі функціонування, так і в такій діяльності, з якою не стикався раніше, при розв'язанні суцільних та спеціальних питань та завдань і т.п.. Отже, це: "... цілеспрямовані дії, що дозволяють: актуалізувати наявні знання, що потрібні для розуміння нової задачі; спрямувати пошук проекту розв'язання; винайти "поточні технології" розв'язання; застосувати ці технології в умовах нової задачі; оцінити досягнуте розв'язання", тобто це "... органічне втілення підготовки до творчої діяльності в навчанні, в повсякденне професійне життя" [1], с. 486, 490]. Узагальнюючи можна сказати, що даний підхід цілеспрямований на з'ясування функціонування та опанування організації та реалізації, системи прогнозування та планування діяльності, продуктом якої буде певний результат. А головним інструментарієм буде володіння творчими вміннями, стратегіями та тактиками, унікальними особистісними утвореннями, використання яких можливе не тільки в певному виді діяльності, а взагалі в будь-якому випадку життя.

На рубежі XIX–XX ст. з'являються дослідження природно-наукової творчості, а дещо пізніше й технічної, розпочинаються розробки проблем творчості у різних площинах. Українські психологи (Харківська психологічна школа) одні з перших почали розробки в цьому напрямі, це і концепції О. А. Потебні та О. М. Веселовського, чий ідеї були розвинуті їхніми учнями та послідовниками Д. М. Овсянником-Куліковським, Б. А. Лезиним та іншими піонерами психології творчості. Пізніше це роботи Г. С. Альтшуллера, Я. О. Пономорьова, Є. О. Мілеряна, В. О. Моляко, В. А. Роменця, І. В. Страхова та ін.: серед них роботи, що стосуються сутності творчого процесу (Д. Б. Богоявленська, Д. Гілфорд, О. І. Нікіфорова, Я. О. Пономорьов, І. В. Страхов та ін.), компонентів творчого мислення (О. М. Матюшкін, В. О. Моляко, С. Л. Рубінштейн, О. К. Тихомиров та ін.), шляхів і засобів розвитку творчого мислення (Г. С. Альтшуллер, О. В. Брушлинський, С. Д. Максименко та ін.). Безпосередньо художню творчість в різних площинах вивчали Д. М. Овсянник-Куліковський, Є. Я. Басін, Л. С. Виготський, П. М. Якобсон, Б. С. Мейлах, Л. Б. Єрмолаєва-Томіна, О. І. Нікіфорова, Н. В. Рождественська, В. В. Кліменко та ін., а проблему задуму в творчій діяльності досліджували К. Дункер, П. М. Медведєв, В. О. Моляко, О. І. Нікіфорова та ін.

Психологія художньої творчості – опановує такі види діяльності людини, як архітектура, графіка, дизайн, живопис, кіно, література, музика, театр, цирк тощо. Та в цілому, розглядає художню творчість як діяльність, процес і продукт. На думку Л. Л. Гурової, "Художня творчість – найбільш виражене поєднання психологічних реалій творчого процесу" [2, с. 112].

Отже, психологія художньої творчості – це розділ загальної психології, який вивчає всі види діяльності людини, які пов'язані зі створенням витворів мистецтва та їх сприйняттям. До дитячої художньої творчості, психологи класично відносять: хореографію, зображувальну та музичну творчість, гру, вигадання казок, складання віршів, фантазування. Зокрема, зображувальна діяльність (малювання, ліплення, аплікація) має величезне значення для розвитку художніх здібностей дитини. Оскільки, коли дитина малює вона не тільки виявляє певні результати психічного розвитку, а й забезпечує цей розвиток, збагачує і реконструює психічні властивості та здібності. Малювання одна із важливих та широко розвинутих галузей образотворчого мистецтва, яка є основою художньої освіти. Малюнок лежить в основі всіх видів художніх зображень на площині (живопис, графіка, рельєф тощо). Малювання як самостійна галузь художньої творчості є головним розділом графіки, це одне з стародавніх видів мистецтва.

Отже, вивчати дитяче малювання як діяльність, яка відображає своєрідності розвитку дитини та як процес розвитку дитячої творчості, почали ще в кінці XIX сторіччя. Питанням дитячого малюнка присвячено багато праць як вітчизняних так і західних дослідників. Вивчає розвиток дитячого малювання як в онтогенезі так і в філогенезі. Серед західних дослідників можна назвати такі імена: К. Річі (1885, 1911), С. Кук (1885), В. Прейер (1894), Дж. Селлі (1904, 1910), Левінштейн (1905), Мейман (1911), В. Шперн (1910, 1922), К. Бюлер (1924), Ж. Люке (1927), Х. Енг (1927, 1931), Р. Арнхейм (1974), Джон Аллан (1997), Бретт М. Ферс (2000), Джон Дилей (2001) та ін.

Проблематикою дитячого малювання у вітчизняних психологічних дослідженнях займалися Л. Оршанський (1908), В. М. Бехтерев (1910), С. Левітін (1911), Ю. М. Болдырьова (1913), Г. Кершенштейнер (1905, 1914), Ф. І. Шміт (1924), О. В. Бакушинський (1925), М. О. Рибніков (1926), В. І. Кірієнко (1948, 1954), М. М. Волков (1950), О. Фльоріна (1956, 1961), Є. І. Ігнат'єв (1959), В. С. Мухоміної (1972, 1981), Н. П. Сакуліна (1965, 1973), С. М. Симоненко (1990, 2005), Я. О. Пономарьов (1988), О. О. Мелік-Пашаєв (1998, 2000), В. А. Роменець (2001), О. В. Загородня (1992) та ін. Таким чином, аналіз літератури свідчить про стійкий інтерес до цієї проблематики, ще В. М. Бехтерев зазначав важливість вивчення дитячого малювання, кажучи, що: "Малювання як зображувальна писемність, що з'явилося раніше першій писемності, також заслуговує особливої уваги..." [1, с. 386].

Малювання як зображувальна діяльність розвивається поступово, проходячи етапи пов'язані з розвитком різноманітних психічних процесів і сторін особистості. Використовувати та спрямовувати зображувальну діяльність дитини ми можемо лише досконало вивчивши всі сторони та особистості цього процесу. В. А. Роменець проводив аналогію між малюванням та грою. Малювання є ігровим видом творчості, образотворчою модифікацією гри з усіма властивими їй рисами: вживанням і перенесенням у ситуацію, наслідувальним характером, симпатійною уявою. Проте малювання, безперечно, виходить за межі ігрових визначень. Сьогодні дослідники підкреслюють універсальний характер впливу мистецтва на свідому і несвідому сферу особистості. В. С. Мухоміної наголошує, що малювання дитини – це синтетична діяльність, в якій використовується досвід придбаний в різних видах дитячої діяльності, воно є засвоєнням різноманітних елементів соціального досвіду, людської культури.

Отже історія психологічних досліджень малюнка та малювання досить велика і дуже неоднорідна. Все це свідчить про різноманітність підходів у вивченні питань образотворчої діяльності, про складність проблеми, про необхідність узагальнень у накопиченому як практичному так і теоретичному матеріалі, про необхідність подальшого вивчення проблеми.

Як ми вже зазначали вище, відомою домінонатою для формування теоретичних та практичних основ психологічного супроводу нашої роботи, було обрано стратегіальний підхід, розроблений В. О. Моляко (1982). В цілому стратегіальний підхід спрямований на з'ясування організації та реалізації (в тому числі функціонування системи прогнозування, планування) діяльності, результатом якої буде певний продукт. Саме дослідження процесу художньої творчості з позиції стратегіальної парадигми творчої діяльності, збагатить та розширить наявні знання про художній творчий процес та особливості формування художнього задуму. Безпосередньо, за думкою вченого: "Парадигма стратегіальної організації творчих процесів, конкретних процесів творчої діяльності передбачає такі цілеспрямовані дії, що дозволяють: актуалізувати наявні знання, що потрібні для розуміння нової задачі; спрямувати пошук проекту розв'язання; винайти "поточні технології" розв'язання; застосувати ці технології в умовах нової задачі; оцінити досягнуте розв'язання" [1], с. 490].

Творчий процес малювання як процес створення художнього твору починається від зародження образного задуму та закінчується його втіленням у продукт творчості – малюнок. Це саме процес перетворення спостережень дійсності в художній образ. У зображувальному мистецтві творчість художника завжди полягає у створенні твору в безпосередньо зримих формах. У роботі художника є чимало індивідуального, належного тільки йому, однак є і деякі загальні закономірності. Як правило, робота розпочинається з композиційних пошуків зображувального розв'язку та підбору матеріалу. Буває, що художник і на заключному етапі вносить якісь значні зміни та корективи, або навіть починає пошук з початку шукуючи більш вдалі втілення творчого задуму.

Б. С. Мейлах зазначав, що психологія художньої творчості покликана з'ясувати внутрішню цілісну концепційну спрямованість пошуків та варіативності в процесі втілення задуму. На основі класифікації певних ознак, які характеризують роботу письменника та художника [9].

У художньому творчому процесі, продуктом якого є малюнок, задум відіграє найважливішу роль, фактично моделює весь процес рішення. Зароджується задум, як ідея, поняття, зоровий образ, або як образ-поняття. Він є результатом образно-понятійної розумової діяльності суб'єкта, який репрезентує регулюючу функцію в процесі створення малюнка. В ньому зосереджується все, що було попередю, що відбувається зараз і те, що буде реалізоване. Так, С. Л. Рубінштейн зазначав, що реалізація задуму художника передбачає більш чи менш довготривале збирання та оглянення в собі багатьох різноманітних уявлень. Іноді ця робота робиться заздалегідь, іноді це спеціальна робота по збору матеріалів для здійснення задуму [15, с. 481].

Головною функцією задуму є створення напрямку в пошуку художнього рішення. Він є важелем створення малюнка, найважливішим складником творчої діяльності, можливо, самим творчим. Задум це складне ціле, що містить в собі різні елементи (загальні ідеї, окремі образи, колорит, композиційні проекти, елементи ритмічного роду, сюжет, тощо) в процесі розв'язку творчого завдання. Задум – це замислений план дії або діяльності: наміри, змісти, ідеї, які закладено у творі. Розглядаючи його необхідно у контексті всього процесу, бо виокремлення його дуже умовне. Формування задуму пов'язане з природними процесами творчої діяльності продуктивного характеру, а в нашому випадку в образотворчій діяльності молодших школярів.

У структурі задуму ми розрізняємо – *первісний задум*, поява перших образів задуму і як наслідок зародження загального бажання дещо намалювати; *проміжний задум* – трансформація початкових форм задуму, яка полягає в обмірковуванні, виношуванні, формуванні, перетворенні – розвитку задуму його конкретизації; *кінецьній задум* – як завершальний результат, втілення, готовий продукт творчості, завершальний результат, вже втілений в малюнок, що пройшов всі трансформації пов'язані як із загальними міркуваннями, так і з практичним аспектом втілення (можливість виконати малюнок з опорою на технічні засоби саме так, як його уявив та спланував).

Отже, художній задум це – сформоване у творчій уяві митця конкретне та цілісне уявлення про загальні риси змісту та форми художнього твору до початку його практичного втілення. Також, можна сказати, що це панівна форма мислення, котра відтворює об'єкти малюнка та спрямована на їх трансформації згідно до визначального наміру. У широкому розумінні це складне ціле, що містить в собі різні елементи: загальні ідеї, окремі образи, колорит, композиційні проекти, елементи ритмічного роду, сюжет і тому подібне. Кажучи інакше, це замислені наміри, думки, змісти, ідеї, сюжети котрі закладено в

малюнку. В більш вузькому розумінні – це визначальний образ, головна ідея малюнку, що передбачає його зміст. Задум є наслідком образно-понятійної розумової діяльності суб'єкту. Також, задум репрезентує й регулюючу роль в процесі створення малюнку. У ньому концентрується все, що було попереду, що відбувається зараз і те, що буде реалізоване.

Як зазначає Л.Л. Гурова, "... рішення задачі не складається із простої послідовності проб, вдалих або помилкових, не складається із суми необхідних перетворень, а залуцає в собі ще дещо, що з часом було названо евристичним пошуком. З'ясувалося, що анатомія рішення не розкриває закономірностей евристичного пошуку, для загальної його характеристики знадобилися розуміння планів та стратегій, невід'ємно пов'язаних з поданнями структури задачі та узагальнені уявлення про можливість її перетворення, що відносяться до неї [2, с. 7]. І образотворча діяльність не виключення.

Для дослідження стадій трансформації задуму нами створено авторську методику "Творчий калейдоскоп", яка складається з двох частин теоретичної та практичної: модифікований фрагмент системи КАРУС (В. О. Моляко) (теоретичний блок); "Калейдоскоп ескізів" (практичний блок).

На даному етапі дослідження для здійснення експерименту та отримання об'єктивних односторонніх даних, нами використовувалася II частина методики "Калейдоскоп ескізів", яка базується на швидкісному ескізуванні, її підґрунтям слугував описаний В. О. Моляком прийом "швидкісного ескізування". Методика спрямована на дослідження творчого процесу малювання та полягає в тому, що дітям пропонують виконати малюнок на тему "Погода", але спочатку необхідно намалювати ескізи-малюнки за означеною темою. В ескізах вимагається замальовувати всі ідеї, задуми, котрі будуть виникати в процесі роботи. Необхідно малювати якомога більше всього, що уявляється. Після того, треба намалювати головний малюнок, на другому аркуші. Означений метод дає змогу не лише фіксувати ідеї, задуми, а й спостерігати трансформації задуму, на етапі перетворення нарисів в остаточний варіант, що дозволяє висвітлити своєрідні механізми мислення – стратегіальні дії малювальника, особливості проявів стратегіальних тенденцій при трансформації задуму, а саме – варіативність цих тенденцій при втіленні художнього задуму у кінцевий продукт. Крім того, означений метод спрямований на активізацію мислення суб'єкту творчості завдяки продукуванню більшої кількості ідей. Опорним моментом для реалізації цілей методики був створений бланк для ескізів-малюнків (поділений на шість клітинок) це зарадило не тільки в об'єктивації ідей, задумів, а й у фіксації експериментального матеріалу [7].

Відомо домінують для формування теоретичних та практичних основ психологічного супроводу нашої роботи, було обрано концепцію стратегіальної організації та регуляції творчих процесів, у різноманітних сферах діяльності людини, розроблену В. О. Моляком (1982). З'ясувалося, що в процесі роботи над малюнком дитина застосовує певну мисленнєву стратегіальну дію. З метою проведення дослідження нами було виокремлено наступні критерії аналізу зафіксованих ескізів: за аналогією, комбінаторний, реконструюючий.

На нашу думку згідно з стратегіальною теорією творчості стратегіальні мисленнєві дії реалізуються наступним чином: *стратегіальна дія аналогізування* ("схожість") – визначається як мисленнєві дії, що пов'язані з пошуком аналогів. Це виконання малюнку за аналогією (частково або повною схожістю) тобто за подібністю в окремих відношеннях предметів, явищ чи понять; *стратегіальна дія комбінування* ("поєднання") – визначається нами як поєднання, локалізація, сполучення. Це різноманітні комбінатії, перестановки, зменшення і збільшення – складний задум. Доволі часто це об'єднання досить невідповідних образів, сюжетів тощо. Коли застосовуються перестановки, переміни місць та значення образів, сюжетів, композицій, їх зменшення і збільшення, зміна елементів малюнку для знаходження бажаного художнього рішення; *стратегіальна дія реконструювання* ("поновлення") – в нашому розумінні – це суттєві зміни, які проводяться без порушення основної ідеї (задум зберігається), теми з метою покращення худ. образів, сюжетів, композицій. Це відновлення теми малюнку в незвичних формах, різка зміна в розвитку теми, незвичайне художнє вирішення. При цьому можливі зміни всього малюнку, або тільки окремих деталей.

Функцію трансформації задуму у широкому розумінні ми розглядаємо як мисленнєвий процес надання образам, ідеям певної форми, закінченості, це породження, розвиток, створення, що охоплює весь перебіг виготовлення малюнку (виникнення, розвиток, реалізація задуму) від появи наміру дещо намалювати до втілення задуму в кінцевому продукті. Безпосередньо, трансформацію на етапі перетворення задуму ми визначаємо як процес перетворення зароджених ідей, образів, первісних нарисів визначення предметного образу, втілення уявлень в художню візуально-образно-сюжетну форму, в остаточний образний варіант образ-втілення на практичному плані, реалізація його в малюнку саме обумовлена панівною мисленнєвою дією аналогізування, комбінування, реконструювання та може розгортатися локальним та векторним шляхом трансформації.

Відповідно до поставлених завдань нашого дослідження було виявлено мисленнєві стратегіальні дії трансформації задуму – як перетворення попередніх ідей, образів, первісних нарисів в остаточний варіант. Зокрема перетворення має певні особливості, а саме трансформація задуму розгортається за локальним, або векторним напрямом. Локальний напрям трансформації визначається динамікою розвитку задуму в межах дій за аналогією, зокрема на етапі перетворення ескізів-малюнків в кінцевий продукт творчості малюнок. Мають місце прямі аналогії, частково розроблені аналогії, детально розроблені аналогії. Векторний напрям трансформації визначається динамікою розвитку задуму в різноманітних планах з використанням трансформацій відповідних комбінаторним діям та трансформацій відповідні реконструктивним діям. Зокрема на етапі перетворення ескізів-малюнків в кінцевий продукт творчості малюнок.

Результати дослідження відображено в табл. 1, з якої видно, що 70% перетворень відповідають локальному напрямку трансформації із яких 56,4% трансформації що відповідають прямій аналогії, 7,9% трансформації що відповідають частково розробленій аналогії, 5,7% трансформації що відповідають детально розробленій аналогії; 21,4% перетворень відповідають векторному напрямку трансформації із яких 10,7% трансформації відповідні комбінаторній, 10,7% трансформації відповідні реконструктивній; також отримано 8,6% невдалих робіт. Як видно з таблиці переважна більшість трансформацій виявлено в локальному напрямку, векторний напрям трансформації виявлено менше третини, також наявні невдалі роботи, які ми розуміємо як не виконаний кінцевий малюнок, зіпсовані роботи тощо. Отримані дані вказують на те, що у дітей цього віку домінує стратегіальна тенденція мислення аналогізування. Причому домінують прості прояви, тобто більшість дітей просто перемальовують задум ескізу-малюнку в головний малюнок без істотних змін майже один до одного.

Таблиця 1

Трансформації втілення художнього задуму (констатуючий блок)

Локальна трансформація			Векторна трансформація		Невдалі роботи
пряма аналогія	частково розроблена аналогія	детально розроблена аналогія	комбінаторна	реконструктивна	
56,4%	7,9%	5,7%	10,7%	10,7%	8,6%
70%			21,4%		

З метою доведення висунутого припущення було встановлено, що особливостями трансформації художнього задуму є прояви мисленнєвих стратегіальних дій, та з'ясувано певні закономірності і стадії трансформації зокрема які мають особливі прояви у вигляді векторного та локального напрямку.

Отримані на констатуючому етапі дослідження, дали змогу визначити мисленнєві стратегіальні тенденції трансформації задуму та з'ясувати їх особливості на етапі перетворення й на цій основі підготувати і провести формулюючий експеримент з метою активізації мислення у молодших школярів, завдяки вживанню стратегіальних дій.

Висновки. З огляду на сучасні тенденції розвитку освітніх систем, найадекватнішим шляхом, що сприяє всебічному розвитку та становленню особистості, розкриттю та розвитку її творчого потенціалу є застосування стратегіального підходу в галузі психології художньої творчості.

В результаті нашого дослідження нами також з'ясувано, що діти молодшого шкільного віку в процесі формування та втілення художніх задумів застосовують творчі мисленнєві стратегіальні тенденції (аналогізування, комбінування, реконструювання), серед яких найбільш частіше використовують стратегіальну тенденцію аналогізування.

Проведене нами дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективними вбачаються подальші дослідження, що стосуються дослідження процесу у різних вікових групах й зокрема у художників та учнів художньої школи.

ЛІТЕРАТУРА

- Бехтерев В. М. Объективная психология / В. М. Бехтерев. – М.: Наука, 1991. – 480 с.
- Гурова Л. Л. Психология мышления / Л. Л. Гурова. – М.: ПЕР СЭ, 2005. – 136 с.
- Завгородняя Е. В. Психология формирования художественного замысла (на материале изобразительной деятельности) : дис. ... кандидата психол. наук : 19.00.01 / Елена Васильевна Завгородняя. – К., 1992. – 142 с.
- Зинченко В. П. Человек развивающийся. Очерки российской психологии / В. П. Зинченко, Е. Б. Моргунов. – М.: Тривола, 1994. – 304 с.
- Мазмания М. А. Роль вдохновения и интуиции в процессе осуществления художественного замысла / М. А. Мазмания, Л. Ш. Тальян // Проблемы способности. – М.: Изд. АПН РСФСР, 1962. – С. 177-194.
- Медведев П. Н. В лаборатории писателя / П. Н. Медведев. – Л.: Советский писатель, 1971. – 392 с.
- Медведева Н. В. Дослідження процесу художньо-графічної діяльності дітей молодшого шкільного віку / Н. В. Медведева // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія № 12. Психологія : Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – №6 (30). – Ч. II. – С. 163–171
- Медведева Н. В. Стратегіальні тенденції художньо-графічної діяльності молодшого школяра / Н. В. Медведева // Стратегії творчої діяльності: школа В. О. Моляка / За загальною редакцією В. О. Моляка. – К.: "Освіта України", 2008. – С. 407–431.
- Мейлах Б. С. Процесс творчества и художественное восприятие: Комплексный подход: опыт, поиски, перспективы / Б. С. Мейлах [под ред. Б. Кедрова]. – М.: Искусство, 1985. – 318 с.
- Моляко В. А. Стратегии решения новых задач в процессе регуляции творческой деятельности / В. А. Моляко // Психологический журнал. – 1995. – Т. 16. – № 1. – С. 84-90.
- Моляко В. О. Психология творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності / В. О. Моляко // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 : зб. наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України – Частина I. – Харків, ОВС, 2002. – С. 481-491.
- Пономарев Я. А. Психология в системе комплексных исследований творчества / Я. А. Пономарев // Психология процессов художественного творчества : сб. комисии комплексного изучения художественного творчества при Научном совете по истории мировой культуры АН СССР. – Л.: "Наука", 1980. – С. 24-32.
- Психология процессов художественного творчества. – Л.: Наука, 1980. – 175 с.
- Ражников В. Г. формирование и воспроизведение дирижерского замысла / В. Г. Ражников // Вопросы психологии. – 1973. – №2. – С. 55-66.
- Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер, 2003. – 720 с.
- Смульсон М. Л. Задум як психологічний механізм розв'язання технічної задачі / М. Л. Смульсон // Психологія. – Вип. 21. – К.: Рад. шк., 1982. – С. 121 – 131.
- Якобсон П. М. Психология художественного творчества / П. М. Якобсон. – М.: "Знание", 1971. – 48 с.

РЕЗЮМЕ

У статті аналізується вивчення процесу трансформації задуму в образотворчій діяльності дітей у руслі концепції стратегіальної організації й регуляції творчої діяльності В. А. Моляко. У результаті встановлено, що особливості трансформації задуму зумовлені індивідуальними особливостями мислення – переважаючими стратегіальними тенденціями.

Ключові слова: образотворча діяльність, стратегіальні тенденції, трансформація задуму, художня творчість.

N.V. Medvedeva

ИССЛЕДОВАНИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ ЗАМЫСЛА РЕБЕНКА

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется изучение процесса трансформации замысла в изобразительной деятельности детей в русле концепции стратегической организации и регуляции творческой деятельности В. А. Моляко. В результате установлено, что особенности трансформации замысла обусловлены индивидуальными особенностями мышления – преобладающими стратегическими тенденциями.

Ключевые слова: изобразительная деятельность, стратегические тенденции, трансформация замысла, художественное творчество.

N.V. Medvedeva

INVESTIGATION OF TRANSFORMATION OF CHILD'S INTENTION

SUMMARY

The article analyzes the process of transformation of intention in fine arts activity of children in terms of the concept of strategic organization and regulation of creative activity by V.O. Molyako. It is established that peculiarities of intention transformation are stipulated by individual specific features of thinking – dominant strategic tendencies.

Keywords: fine arts activity, strategic tendencies, transformation of intention, arts creativity.
